

Özürülüler Sıradan İnsanlar Gibi Nasıl Yaşayabilir?

Herkes için küçük, benim içinse hayatımda neredeyse dönüm noktası diyebileceğim kadar büyük olan bir değişimdi ve artık çok az da olsa özgürlüğün, tek başına bir şeyler yapabilmenin tadına ben de varabilecektim. Hani insanların hayatlarında hep istedikleri şeyler vardır. Örneğin, bir evim, bir arabam olsun denir; işte benim de istediğim iki şey vardı. Tek başıma gezmeme sağlayabilecek olan akülü bir sandalye ve bir bilgisayar. Ne mutlu ki, ablamın deyişiyle, yeryüzünde bana sürekli yardım eden "Meleklerin" dediği insanlar sayesinde çok istediğim bu iki şeye artık sahibim. Bu akülü araba sayesinde evden dışarıya daha çok çıkmaya başladım. İnsanlarla olan iletişimim ve onlara olan sevgim çoğaldı. Tabii ki yalnızca insanlara değil, hayvanlara karşı da sevgim ve ilgim arttı. Önceden evden dışarı pek çıkmadığım için doğal olarak hayvanları da sevemiyordum. Bir ara kediden, köpekten korkar olmuştum. Ama şimdi bu korkularımın hiçbiri kalmadı. Benim bu korkularımı yenmeme en çok arkadaşlarım yardım etti. Bir arkadaşımın Kaniş köpeği vardı, adı Mörfi'ydi. Ben o zamanlar Ortaokul 2. sınıftaydım ve henüz akülü arabam yoktu. Arkadaşlarım beni her gün okul çıkışında alıp normal tekerlekli sandalyemde gezdirirlerdi. Mörfi de her zaman yanlarında olurdu. Mörfi'yi her gördüğümde içimden onu alıp tek başıma gezdirmek gelirdi. Aradan üç yıl geçtikten sonra bu isteğimi akülü arabam sayesinde gerçekleştirdim. Artık arkadaşlarımla daha sık görüşüyorum ve kendi alış-verişimi kendim yapıyorum. Bütün bunları kimseye ihtiyacım olmadan yapıyor olmanın keyfini sözcüklerle ifade edemem. Akülü arabayı bana hediye eden kişi aynı zamanda bana bir bilgisayar da aldı. Artık günlerim daha dolu geçmeye başladığı için hiç canım sıkılmıyor. Derslerim ve arkadaşlarımdan artakalan zamanımı Internet'te sörf yapıp, müzik dinleyerek geçirmeye başladım. Bilgisayarın bana getirdiği en sevdiğim kolaylığı ise, evimden çıkmadan vizyondaki sinema filmlerini izleyebilmem oldu. Bu arada en çok istediğim şey sinemaya gidip, o dev ekranda film izlemek. Ama maalesef bu benim için olanaksız gibi bir şey. Çünkü, evimden dışarı çıktığım anda bütün engeller karşıma diziliyor. Şehir içi toplu taşıma araçları adeta engelli insanların kullanamaması için dizayn edilmiş. Oysa ben de, bu engelleri ve sıkıntıları yaşamadan yaşamak ve gündemi sürekli takip edebilmek istiyorum. Forum'da da bu konuyu tartışmaya açıyorum: Özürülüler için de yaşam nasıl herkesinki gibi olabilir?

Ayşe Aktaş, Gazemir/İzmir

Ekolojik Döngü İlkesi

Doğal denge canlıların birbirinden farklılığına dayanır. Bütün canlıların hayvan olduğunu düşünelim. Hayvanlar, dolayısıyla insanlar kısa zamanda yiyecek sıkıntısına düşüp yok olurdu. Bütün canlıların bitki olduğunu düşünün. O zaman da bitkilerin yiyeceği olan karbondioksit atmosferde kısa sürede tükenecek ve bütün bitkiler ölüme mahkum olacaktı. Yani bitkiler ve hayvanlar birbirlerinden farklı olmalarından dolayı birbirlerine gereksinim duyarlar. Birbirleri için zorunludurlar. Biri olmadan diğeri olmaz.

Atomdan hücreye, hücreden insana, insandan topluma, toplumdan doğal yaşama kadar her şeyin temelinde ikilem vardır. Farklılık vardır. Yani bizler birbirimizden farklı olacağız ve farklı olduğumuz sürece birbirimize bağlanacağız; doğal yaşamın sürdürülebilmesi de böylece mümkün olacak. Ancak bu farklılaşmayı doğal ekolojik döngü ilkesine göre düşünüp uyguladığımız sürece doğal yaşam zarar görmez.

Ekolojik döngüde hiçbir madde artık değildir. Bütün maddeler son zerresine kadar kullanılır. Bütün sistemin çıktıları hammadde olarak düşünüldüğünde, bu maddelerden nasıl yararlanabilirim sorusuna bilimsel ve ekonomik olarak doğru yanıt verildiğinde ve topyekun uygulandığında doğal denge kurulur.

Bir fabrika düşünelim ki hiçbir atık maddesi yok. Bütün çıktıları kazanca dönüştürüyor. Bir belediye düşünün, bütün atıklarını kazanca dönüştürüyor. Çöp diye bir şey yok. Bir meclis düşünün, bütün kanunlarını ekolojik döngü ilkesine göre kurguluyor ve hazırlıyor. Bu benzetmeleri insana kadar indirgersek, böyle insanların oluşturduğu toplumlar çevreyi kirletmez, işsiz kalmaz, adaletsiz olmaz.

Ekolojik döngü ilkesine göre yaşayan toplumların sözlüklerinde, çevre kirliliği, açlık, işsizlik, fakirlik, hastalık, hakaret, kaba güç, zulüm vb sözcükler asla yer almaz. Ne dersiniz?

Mehmet Karabulut

Fen Lisesi Biyoloji Öğretmeni, Bursa

Oksijenin Kayıp Tarihi

406. sayıdaki "O'nun Öyküsü" adlı yazıda atmosferdeki oksijenin ortaya çıkışıyla, ya da daha doğusu neden ortaya geç çıktığıyla ilgili teorilerden bahsedilmiş. Sorun da fotosentez yapabilen siyanobakterinin 3,5 milyar yıllık fosillerine rastlanırken, atmosferdeki kaydadeğer oksijen miktarlarına neden 2,2-2,5 milyar yıl önce ulaşılmış olduğu. Kısaca soru: 1 milyar yılda oksijen oluşmadı mı? Ya da, oluşan fotosentetik oksijen nereye gitti? Bu süre içinde oksijenin büyük bir kısmı (yazıda da belirtildiği) muhtemelen yer kabuğundaki maddeleri oksitlendirmek için kullanılmış olmalı. Acaba bu sürece yardımcı faktörler var mı?

Belki bu konuya daha yukarılardan bir bakış yararlı olabilir. Uzun süreli bir göktaşı yağmuru atmosferdeki oksijenin oluşmasını engelleyen faktörlerden birisi olabilir. Dünyaya düşen meteorların %75'ini karbonlu kondrit denen özel bir tür oluşturuyor. Albedosu en düşük olan asteroid türü. Üstelik bu türden göktaşlarının güneşle yapıları aynı (hafif elementler haricinde) ve sistemin en yaşlı üyeleri; bu da onların, kuiper kuşağı ya da oort bulutu gibi gizli depolarda bol miktarda bulunabilecekleri anlamına geliyor. Bu arada atmosferin ve okyanusların oluşumu hakkındaki bazı te-

orilerde de kuyrukluyıldızlar ve asteroidlerin sorumlu tutulduklarını da unutmamak gerek.

Asteroidlerin, atmosferi nasıl bu kadar uzun süre, bu kadar yoğun bir şekilde bombardıman etmiş olduklarına açıklama getirmek bir amatör için zor olsa da kolay yolu seçip biraz tahminde bulunmak istiyorum. Öncelikle güneş sistemindeki yörüngelerin sonsuza kadar kararlı olamayacakları açık. Geçmişte de birçok karışıklıklar yaşanmış olabilir. Güneş sisteminin dışındaki depolardan güneş sisteminin içine düşen bir gezegenimsi, büyük gezegenlerin gel-git etkileriyle parçalanıp uzun bir süre iç gezegenleri meteor yağmuruna tutmuş olamaz mı? Bu gerçekleşmişse stratosferin, kalın tabakalarına girerken yanan göktaşları (özellikle de bolca karbon içerdikleri düşünülürse) yeni oluşmaya başlayan oksijenin bir kısmını tüketmiş olmalıdır. Bu tahmini mantıklı verilere dayandırmak zor. Öncelikle 2,5-3,5 milyar yıllık yer katmanlarında böyle yoğun ve uzun süreli bir meteor fırtınasının izlerini aramak gerek; bu da oldukça zor, çünkü karbonlu kondritler yer kabuğunda pek iz bırakmıyorlar. Ama yine de sadece uzayda oluşan ve göktaşlarının yapısında bulunup yer koşullarında bulunmayan bir izotop v.s. izi sürülebilirse belki de ciddiye alınacak kanıtlara ulaşılabilir.

Sıradan bir popüler bilim okuru için, hayal gücünü hoyratça kullanmanın verdiği dayanılmaz hafifliği yaşadığımı kabul ediyorum. Fakat bence bilimsel düşünen her insanın aklı biraz havada olmalı.

Son olarak bu yazıyı yazarken bana esin kaynağı olan E.Ü. Astronomi Bölümü'nden Prof. Dr. Serdar Evren ve Doç. Dr. Günay Taş'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Dinçel Taşpınar
Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi
dtaspınar@hotmail.com

Geleceğe Umutla Bakabilmek

19 yaşındayım. Bilim ve Teknik dergileri birçok insana itici gelebilir, ama bence bu dergi okuyucuyu eğlendirip, bilgilendiren mükemmel bir kaynak.

Nisan 2001 sayısında birçok arkadaşım sınav sisteminin çarpıklığından bahsetmişti. Hepsine saygı duyuyor ve düşüncelerine katılıyorum. Ama bizler geleceğimiz için istesek de, istemesek de, kendimizi

kurtarmak adına çalışmalıyız.

Birçok insan sınavdan sonra, "ben başarısızım; ailemin emeği, benim emeğim boşa. Hiçbir işe yaramam. Onların yüzüne nasıl bakacağım?" gibi düşüncelere kapılıp, çok kötü sonuçların ortaya çıkabileceği eylemlerde bulunabiliyorlar. Ben, kendimizi suçlamayı bırakıp, sınav sistemini eleştirmeyi yeğliyorum; ama yanı sıra da nasıl başarılı olabileceğimi yollarını aramak zorunda olduğumuzu söylüyorum. Her insanın ilgi duyduğu bir alan vardır. Belki bu konumda, bu alanlara yönelmemiz için olanak tanınmıyor; ama insan istedikten sonra her şeyi yapabilir. Örneğin ben okyanuslara aşık biriyim. Denizdeyken adıma dahi unutulabiliyorum. O mavi dünya beni o denli büyütüyor ki. Okyanuslarda araştırmalar yapmak, o mavi örtünün altındaki bilinmeyenleri ortaya çıkarmak istiyorum. Bu isteğimin gerçekleşmesi yolunda Bilim ve Teknik dergisinden de çok şey öğrendiğimi hemen belirtmek isterim. Bilgilerime bilgi kattım, dünya görüşümü yönlendirici sözler öğrendim. Forum'da da bu konuyu, "geleceğe umutla bakabilmek için, var olan koşullar olumsuz da olsa neler yapabiliriz?", sorusuyla tartışmaya açıyorum.

İrem Tilek, Malatya

Serbest Kürsü

Sivas'ta Yok Olan Tarihimiz

Yazımın başlığına bakarak benim Sivaslı bir tarihçi olduğumu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Çünkü ben bir kimyacıyım ve Samsunluyum.

Dört yıl önce üniversite tahsilim için Sivas'a korkarak gelenlerdenim. Ancak dört yıl sonra, Sivas'ı iyice tanıdıktan sonra, buraya haksızlık yapıldığını, yanlış tanıtıldığını; aslında güzel ama ihmal edilmiş bir kent olduğunu anladım.

Sivas, sınırlarından içeri adım atılır atılmaz tarih kokusunun duyulduğu, geçmişin izlerini taşıyan bir kentimiz. Cumhuriyetimizin temellerinin atıldığı bir kentimiz olması dolayısıyla Cumhuriyet tarihinde de önemli bir yeri var. Sivas'ta tarihi yansıtan, aklıma gelen birkaç eserin adını vereyim sizlere. Sivas'ın simgesi haline gelmiş Çifte Minare, Buriciye Medresesi, Gök Medrese, Taşhan Çarşısı, Kale Cami, Ulu Cami, Şifahye Medresesi, Cumhuriyetimizin sembolü olan Kongre binası, onlarca hamam, tarihi Sivas evleri, ve daha aklima gelmeyen niceleri.

Yukarıda saydığım eserlerin bu gidişle çok yakın gelecekte yalnızca adlarının kalacağı düşüncesindeyim. Çünkü bu eserler bütünüyle sahipsiz ve kaderine terk edilmiş durumdadır. Adından söz ettiğim Gök Medrese sarhoşların mekanı olmuş; Şifahye Medresesi, hediyelik eşya satıcıları tarafından parselenmiş. Buriciye Medresesi'nin kapısına kilit vurulmuş, bu nedenle içerisinin nasıl olduğunu bilmiyorum. Her gördüğümde içimi burkan Buriciye Medrese-

si'nin önündeki her biri birer tarihi belge niteliğinde olan taşalar ise, tarihe karşı saygısızlığımızın en belirgin manzarasını sergilemekte. Arapça ve Rusça yazılı eserlerin yer aldığı bu taşların bir kısmı mezar taşları, diğerleri ise anıt, kitabe ve eskiden yolların belirlenmesinde kullanılan bir çeşit levhalar oluşturmakta. Selçuklu döneminin taş işleme sanatını yansıtan bu eserler, 800-1000 yıl arasında değişen bir geçmişe sahip. Para olarak belki de değer biçilemeyecek olan bu eserlerin korunulmasını düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Tarihi eser kaçakçılarının elinden kurtulmuş olan bu eserlerden geriye kalan 200 kadardı gündüzleri üzerinde aşkırların seviştiği, geceleri sarhoşların içki içtiği oturma odaları olarak kullanılıyor.

Saygıdeğer büyüklerim, tarihçilerimiz, Sivaslı işadamları, ve Sayın Kültür Bakanına sesleniyorum. Elimizde kalan bu kültür mirasımıza sahip çıkmazsak, hepsi eriyip yok olacaklar. Sahip olduğumuz bu tarihi zenginliğin farkına bir an önce varmazsak,, "keşke" demek pek bir yarar sağlamayacak. Cumhuriyetimizin temellerinin atıldığı Sivas'taki tarihi eserlerimize bir an önce sahip çıkarak, Sivas'a olan vefa borcumuzun ödemesi gerektiğini düşünüyorum. Bu güzel şehrimizin tarihi eserlerinin restorasyonu ile bir açık hava müzesi haline dönüştürülmesi, bu eserlere tarihteki eski canlılığını kazandırabilir.

Davut Kise, Sivas

Değerli Okurlar, görüşlerinizi

en çok 400 kelimeyi geçmeyecek biçimde ve fotoğrafınızla birlikte "TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi, Forum Köşesi, Atatürk Bul. No:221 Kavaklıdere- Ankara" ya da "Forum Köşesi PK 52 Kavaklıdere 06100 Ankara" adresine, gönderebilirsiniz. Görüşler aktarılırken 3. şahısları suçlayıcı ifadelerden kaçınılmasını rica ederiz. Forum'da ve Serbest Kürsü'de yayımlanan okuyucu görüşleri Bilim ve Teknik dergisini bağlamaz. Forum köşesine aşağıdaki telefon ve faks numaralarıyla da erişebilirsiniz:

Tel: (312) 468 53 00 / 1067 (Gülgen Akbaba) Faks: (312) 427 66 77